

SOLVITA KRESE

Dialoga veidošana vai publiskās telpas kolonizācija?

Viens no visizplatītākajiem telpas kolonizācijas variantiem ir mākslinieku iejaukšanās publiskajā telpā, īpaši, ja tas notiek institucionālas programmas ietvaros. Nesagatavoti skatītāji tiek tieši konfrontēti ar mākslas stratēģijām, kad mākslas objekti parādās pilsētas laukumos vai sociāli angažēti projekti notiek viņu tuvākajā apkaimē.

Institucionāli mākslas projekti pilsētvidē bieži tiek pamatoti ar vēlmi uzrunāt jaunu auditoriju un uzsākt dialogu ar vietējo kopienu, ielūdzot viņus kļūt par mākslas darbu līdzautoriem. Plānotais rezultāts, ko dotu šāds dialogs starp māksliniekiem un vietējiem iedzīvotājiem, abām pusēm būtu saistošs un bagātinošs.

Tomēr Mivona Kvona ir norādījusi risku, kādam ir pakļauti projekti, kas balstās uz interaktīvu sadarbību ar nemāksliniekiem. Viņa saka: "Mākslinieki, kuru kabatās ir biļetes atpakaļceļam, ierodas "kopienās" kā eksperti no ārpuses, lai kļūtu par starpniekiem starp zemāko sociālo grupu ikdienišķo dzīvi un mākslu. Savukārt šīs "kopienas", uzskatītas par sadarbības mērķi, kuras ietvaros kopienas locekļi darbotos kā sevis piesavināšanās subjekti un līdzautori, nereti tiek traktētas kā gatavas un noslēgtas sistēmas, nevis kā plūstošas un daudzveidīgas vides."

Mums Latvijas Laikmetīgās mākslas centrā arī bija pamats pārdomām par reālajām iespējām īstenot dialogu un mijiedarbi ar vietējām kopienām, pēc tam kad pagājušajā rudenī mēs sarīkojām projektu *re:publika* Rīgas nomalēs. 20 mākslinieki tika ielūgti radīt kontekstuālus darbus ar komunikatīvu un interaktīvu potenciālu. Mēs gribējām, lai mākslinieki iesaista vietējās kopienas mākslas procesā un komentē lokālo kontekstu.

Daži no pasākumiem, kas izveidojās šī projekta ietvaros, būtu īpašas pieminēšanas vērti. Grupa *bio.codes* sadarbojās ar vietējo čigānu kopienu, organizējot hiphopa un grafiti pasākumus vienā no Rīgas priekšpilsētām, kur dzīvo daudz čigānu. Somu māksliniece Tellervo Kaleinena piedāvāja pilsētas iedzīvotājiem kļūt par savu filmu režisoriem, sniedzot nepieciešamo palīdzību.

Vairāki mākslinieki vāca vietējo iedzīvotāju stāstus, pētīja vietējo mitoloģiju un centās atveidot vietējo ainu caur saviem uzdotajiem jautājumiem. Projekta *re: publika* ietvaros Katrīna Neiburga strādāja par taksometra šoferi, iztaujājot savus pasažierus un ierakstot viņu stāstus ar slēpto kameru. Viņa arī sarunājās ar taksometru vadītājiem – sievietēm par viņu pieredzi gadu gaitā. Bolderājas grupa savāca ļaužu atbildes uz jautājumu "Kas Bolderājā ir skaists?". Tā bieži tiek uzskatīta par vienu no

SOLVITA KRESE

Dialogue Building or Colonisation of Public Space?

One of the most widespread varieties of 'colonising space' is when artists invade public space, especially if this is carried out within the framework of an institutional programme. Unprepared spectators find themselves directly exposed to artistic strategies when object-based art works are placed in city squares, or when socially engaged art projects take place in their neighbourhood.

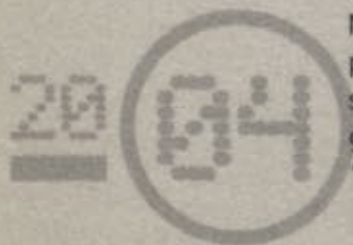
Institutional art projects in urban environments often are motivated by a wish to address a new audience and to start a dialogue with the local community by inviting them to become co-authors of artworks. The planned outcome of such a dialogue between artists and the local community is that it will be mutually engaging and productive.

Miwon Kwon, however, has indicated the risk of the projects that claim to be created through an interactive process with non-artists. She says: "With return tickets in their back pockets, artists enter "communities" as outside experts to mediate between the daily lives of underprivileged social groups and Art. In turn, these "communities", identified as targets for collaboration in which its members will perform as subjects and co-producers of their own appropriation, are often conceived of as ready-made and fixed entities rather than as fluid and multiple."

At the Latvian Centre for Contemporary Art we have also had reason to reflect upon the real possibilities of achieving dialogue and interaction with local communities, after we organised the *re:public* project in the suburbs of Riga last autumn. 20 artists were invited to create site-specific works with communicative or interactive potential. We wanted the artists to involve local communities in the artistic process and to comment on the local context.

Some of the art projects that came out of the *re:public* project should be specially mentioned. The group *bio.codes* collaborated with the local Roma-Gypsy community to organize a hip-hop and graffiti event in one of the districts of Riga, inhabited by Roma-Gypsies. The Finnish artist Tellervo Kalleinen offered city residents the opportunity to direct their own films, and provided assistance if necessary.

Several artists collected stories from local people, investigating local mythology and attempting to portray the local scene through the questions they asked. Within the framework of *re:public*, Katrīna Neiburga worked as a taxi driver, questioning her passengers and recording their narratives with a hidden camera. She also talked to female taxi drivers about their experi-

nepievilcīgākajiem Rīgas rajoniem. Cilvēkiem tika palūgts nofotografēt to, kas, pēc viņu domām, šeit ir skaists. Fotografijas pēc tam tika izvietotas starp pārdodamajām precēm skatlogos un kioskos Bolderājas tirgū.

Citi projektā iesaistītie mākslinieki izmantoja atšķirīgas komunikācijas stratēģijas, lai pievērstos skatītājiem / patērētājiem viņiem pazīstamā valodā, lietojot reklāmas un sabiedrisko attiecību instrumentus. Mākslinieku grupa *ma1z3* izplatīja preces par brīvu pie ieejas vairākos populārākajos supermārketos. Izolde Cēsniece izvietoja plakātus ar ugunsdzēsēju komandu grupas portretiem uz Rīgas reklāmas stabiem. Gints Gabrāns organizēja videolektoriju priekšpilsētas kultūras centrā. Ļaudis bez kādiem īpašiem talantiem tika apmācīti, kā iekļūt televīzijā, balstoties uz projekta *Starix* piemēru, kurā dzelzceļa stacijas ubags pārtop mediju zvaigznē.

Kā novērtēt šo projektu rezultātus? Kā ņemt vērā atgriezenisko saikni? Varbūt vietējie iedzīvotāji redz šīs mākslinieciskās aktivitātes kā sava veida kolonizāciju, kā iejaukšanos viņu rutīnas telpā vai pat kā kaut ko traucējošu, kas neizraisa nekādu interesi? Vai tāds projekts kā *re:publika* var pāraugt savstarpējā dialogā starp tā veidotājiem un tiem, kurus tas iespaido? Vai vispār ir iespējams radīt šādu dialogu ar vietējo kopienu, ja jūs esat ienācējs no ārpusē un mēģināt uzrunāt iztēlotu auditoriju?

Latvijas mākslinieki ir bijuši diezgan pasīvi sociāli politiskā diskursa problēmu risināšanā. Līdz ar to iespēja, ka viņi varētu kļūt par vietējās kopienas runasvīriem vai raisīt personiski motivētu interesi par savām aktivitātēm no "parasto" iedzīvotāju puses, ir samērā minimāla. Varbūt nozīmīgākais projekta *re:publika* rezultāts ir, ka zviedru mākslinieks Luka Freis joprojām turpina sadarboties ar bērniem no internātskolas vai čigāni no Maskavas ielas rajona ir izveidojuši paši savu hiphopa grupu?

Ja komunikācija tiek uzskatīta par laikmetīgās mākslas būtiskāko sastāvdaļu un tās pamatā ir dialogs, mākslai arī jābūt balstītai uz dialogu. Protams, dialogs ir tikai viena publiskās mākslas stratēģija līdzās citām. Daži mākslas darbi vai procesi ir veidoti kā dialogs, bet es ticu, ka gandrīz visi darbi rada telpu dialogam, pat ja šis dialogs ir par publiskās telpas kolonizāciju...

ences over the years. The Bolderāja group collected people's answers to the question "what is beautiful in the Bolderāja area?" This, incidentally, is considered to be one of the least attractive parts of Riga. People were asked to take photographs of what they thought of as the most beautiful sites there. The pictures were then placed among the goods in shop windows and in the kiosks at the Bolderāja market place.

Other artists in the project used different communication strategies to address the spectators/consumers in a language familiar to them, by using the tools of advertising and PR. The artist group *ma1z3* distributed goods for free in front of several most popular supermarkets. Izolde Cēsniece placed posters with photos of firemen teams on advertising billboards all over Riga. Gints Gabrāns organised video sessions in a suburban cultural centre. People without any special talents were advised on how to get oneself on TV, with examples from the project *Starix* where a railway station beggar is transformed into a media star.

How does one evaluate the outcome of these projects? How does one take into account the feedback received? Perhaps local residents see such artistic activities as a kind of colonisation, as an interference with their routine space or even as something troublesome that evokes no interest? Does a project like *re:public* grow into a mutual dialogue between those who develop it and those who are 'affected' by it? Is it possible at all to create this kind of dialogue with a local community, if you are parachuted in from the outside and try to address an imagined audience?

Latvian artists have been rather passively involved with the discourse of socio-political problems. Therefore, the probability that they should become spokespersons of the local community or provoke personally motivated interest about their activities among the 'ordinary' inhabitants of the city is rather minimal. Perhaps the main result after the *re:public* project is that the Swedish artist Luca Frei is still continuing his cooperation with the orphans of a boarding school, or that the Roma-Gypsies in the Moscow Street area have founded their own hip-hop group?

If communication is considered to be an essential component of contemporary art, and if it can be stated that all communication is dialogical, then art should also be based on dialogue. Dialogue, of course, is only one strategy for public art among others. Some art works or processes are designed through dialogue, but I believe that almost all of them create spaces for dialogue, even if this dialogue is about the colonisation of public space...